

Uwagi na temat poradnika dla nauczycieli pt. *Kaszuby przez wieki* (cz. 8)

11. Temat: Miasta na Kaszubach od X do XV wieku.

Cele lekcji

W tym miejscu zapisano, że uczeń wymienia miasta kaszubskie założone w średniowieczu: *Gdańsk, Słupsk, Łebę, Lębork, Puck, Kościerzynę, Bytów, Miastko, Człuchów i Chojnice*. Otóż, jeśli przyjąć lokację jako założenie miasta (tak Autorzy to definiują we *Wprowadzeniu* sądząc po następującym zwrocie: *w połowie XIV wieku zakonna władza założyła Chojnice*), to należy zauważyć, że **Miastko zostało lokowane dopiero w 1617 r. (choć istnieją przesłanki przemawiające za wcześniejszą lokacją), a nie w średniowieczu.**

Karta pracy: Miasta na Kaszubach od X do XV wieku.

Zadanie 1

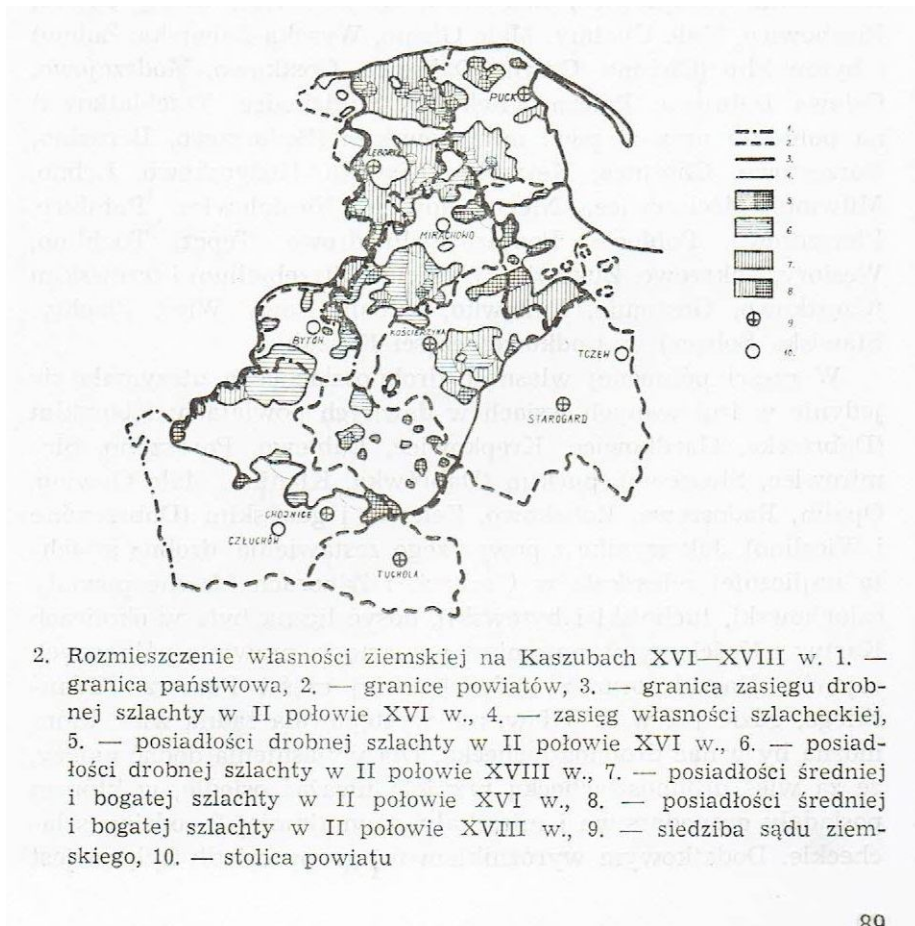
W zadaniu tym należy uzupełnić tekst. Wydaje się, że dwa zdania należałoby nieco sprecyzować czy też zmodyfikować. Mianowicie:

Mieszkańcy miast średniowiecznych dzielili się na dwie grupy.

Zdanie jest całkowicie poprawne od strony merytorycznej. Ale w praktyce szkolnej często przyjmuje się, że mieszkańcy miast dzielili się na trzy grupy (patrycjat, pospólstwo i plebs). To wyróżnienie na dwie grupy odnosi się bowiem do strony formalno-prawnej (ludzie zaliczani do plebsu nie posiadali praw miejskich). Lepiej więc byłoby, gdyby to zdanie uzyskało następujące brzmienie: *Pod względem prawnym mieszkańcy miast średniowiecznych dzielili się na dwie grupy.*

Najstarsze miasta na Pomorzu, na przykład....., otrzymały korzystniejsze dla mieszczan prawo....., wzorowane na przepisach obowiązujących w Lubece.

Zastrzeżenia budzi sformułowanie *najstarsze*, gdyż lokacje wielu miast na prawie lubeckim i magdeburskim przypadają w zasadzie na ten sam okres. Prawo lubeckie uzyskały m.in. następujące miasta: Szczecin (1237, 1243), Kołobrzeg (1255), czy wymienione we *Wprowadzeniu* Gdańsk (połowa XIII w.) i Słupsk (1265). Ale w tym samym czasie inne miasta były lokowane na prawie magdeburskim: Stargard (1243), Gryfino (1254), Police (1260).

Porównując te dwie mapki, od razu widać, że mamy do czynienia z różnymi tytułami: *Szlachta kaszubska na Pomorzu Gdańskim w drugiej połowie XVI wieku* (w *Poradniku*) i *Rozmieszczenie własności ziemskiej na Kaszubach w XVI-XVIII w.* (w artykule). Na mapce pochodzącej z artykułu ukazano własność w różnych okresach (druga połowa XVI w.; druga połowa XVIII w.), natomiast na mapce w *Poradniku* potraktowano różne w tych okresach obszary jako jeden i podano, że odnosi się to do drugiej połowy XVI w. Mapka zaprezentowana w *Poradniku* nie przedstawia więc sytuacji własnościowej, ani z drugiej połowy XVI w., ani z drugiej połowy XVIII stulecia. Jest tylko niejako zsumowaniem własności z tych dwóch okresów. Należy też pamiętać, że na mapce z artykułu uwzględniono wszelką własność szlachecką (a nie tylko należącą do szlachty kaszubskiej). Autorzy zaś *Poradnika* potraktowali to wszystko, jako własność szlachty kaszubskiej (w przypadku drobnej szlachty nie wywołuje to znaczącej różnicy, ale w przypadku bogatej już tak). Choć tytuł tej mapki wskazuje, że odnosi się ona do Pomorza Gdańskiego, to część ziem (ziemia lęborsko-bytowska), które zostały zaliczone do tego fragmentu Pomorza, związana była raczej z Pomorzem Zachodnim (należała do Gryfitów jako lenno Rzeczypospolitej). Ale nie to jest najistotniejsze. Mapka bowiem sugeruje, że w drugiej połowie XVI w. obszar zamieszkiwany przez szlachtę kaszubską kończył się na wysokości Lęborka i Bytowa (według legendy linia bowiem wyznacza *Granice obszaru zamieszkiwanego przez szlachtę kaszubską*), co nie jest zgodne z rzeczywistością. Ponadto tytuł mapki zawartej w *Poradniku* należałoby uściślić, by jednoznacznie wskazywał na to, co ona przedstawia (czyli kwestię własności ziemskiej).